

PROFESNÍ ROZVOJ UČITELŮ ANGLIČTINY VE 21. STOLETÍ

Stanislava Pavlíková

Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta, Katedra cizích jazyků,
Studentská 1402/2, 461 17 Liberec 1, Česká Republika
e-mail: stanislava.pavlikova@tul.cz

Abstrakt

Celoživotní učení je nezbytnou součástí profesního života pedagogů a v návaznosti na společenskou změnu se mění i obsah, formy, možnosti a důležitost průběžného vzdělávání učitelů. Článek se zabývá profesním rozvojem pedagogů, zvláště učitelů angličtiny působících na univerzitách nefilologického zaměření. Studie analyzuje možnosti a formy celoživotního učení pedagogů v období od 80. let 20. století až do současnosti se zaměřením na vliv informačních technologií na změny v této oblasti. Výsledkem analýzy je definování základních kategorií, do kterých lze činnosti celoživotního učení zařadit. Dále jsou popsány zásadní změny činností v daném období a možnosti, jež vytvářejí informační technologie.

Keywords

Continuing professional development; Foreign language teaching; Information and communication technologies; ICT; Massive open online courses; MOOC.

Úvod

Článek se zabývá profesním rozvojem učitelů angličtiny jako cizího jazyka na vysokých školách nefilologického zaměření. Je zřejmé, že celoživotní učení pedagogů je nedílnou součástí jejich profesního života. V návaznosti na změny ve společnosti se mění i obsah, formy, možnosti i důležitost dalšího vzdělávání učitelů.

Nezbytnost celoživotního vzdělávání pedagogů vyplývá z následujících skutečností:

- Terciální vzdělávání je neustále reformováno v souladu s potřebami praxe a v návaznosti na výsledky vědy a výzkumu.
- Studenti se pohybují v konkurenčním prostředí. Výběr vysoké školy závisí na prestiži daného ústavu, která je garantována kvalitními pedagogy.
- V současnosti se i v České republice ozývají hlasy upozorňující na důležitost výuky na vysokých školách. Ve Velké Británii se již v roce 2012 začalo poukazovat na nutnost obnovení klíčové pozice výuky na univerzitách společně s důrazem na rozvoj dovedností studentů vedoucích k dobrému uplatnění na trhu práce [1].
- Na vysokoškolské pedagogy jsou neustále kladeny vyšší nároky, pracují pod časovým tlakem v neustále se měnícím prostředí a jejich zátěž je dána i nutností provádět výzkum a publikovat v profesní oblasti.
- Flexibilita pedagogů je nezbytná také v souvislosti s digitalizací vzdělávání. Technologie se používají v hodinách výuky a virtuální učební prostředí je zdrojem studijních opor vhodných pro posílení autonomního vzdělávání.

1 Cíl studie

Cílem studie je provést analýzu teoretických možností celoživotního vzdělávání učitelů angličtiny od vzniku odborných institucí zabývajících se dalším vzděláváním pedagogů a popsat vývoj názorů odborníků působících v této oblasti v období od 80. let 20. století do současnosti. Dále je vyhodnocen vliv informačních technologií na formy a možnosti celoživotního učení. Výsledkem analýzy je určení základních kategorií činností profesního rozvoje učitelů angličtiny, ze kterých plynou doporučení pro současnou praxi celoživotního učení pedagogů.

2 Použitá metoda

Použitou metodou je komparace. Porovnáním možností a forem celoživotního učení učitelů angličtiny v době jeho formálního vzniku v anglosaské oblasti se situací v současnosti a jejich analýzou jsou determinovány obecně platné postupy dalšího vzdělávání a specifikovány základní rozdíly.

3 Nezbytnost celoživotního vzdělávání učitelů

Důležitost profesního rozvoje pedagogů vyjádřil Scrivener [2, s. 200]:

„Jako učitelé jsme také studenty – učíme se jazyku, metodice, o lidech, o sobě, o životě. Tuším, že v okamžiku, kdy se přestaneme učit, přestaneme být součástí vzdělávání. Takže spíše než učiteli budme studenty. Není třeba stavět se do role někoho, kdo zná všechny odpovědi. Budme upřímní sami k sobě a aktivně hledejme cesty ke studiu současně se svými studenty... Hledáním způsobů, jak se posouvat jako učitel, budeme nacházet možnosti, jak růst jako člověk.“

4 Vývoj na konci 20. století

Profesní rozvoj učitelů je ve středu zájmu filozofů, psychologů a pedagogů mnoho let. Během 80. let 20. století vyvstalo několik specifických důvodů, proč sami vyučující angličtiny začali pociťovat potřebu dalšího rozvoje ve své profesi, což vyjadřovali například v časopisech, konferenčních příspěvcích a na workshopech [3]. Zřejmě proto vznikla v roce 1985 při IATEFL skupina „Teacher Development Special Interest Group“ poskytující prostor pro výměnu zkušeností a nápadů, který byl otevřený širokému okruhu zájemců z celého světa. Zakladatelem skupiny a jejím prvním koordinátorem byl Adrian Underhill. Spolupráce a výměna informací probíhala korespondenčně a prostřednictvím „Teacher Development Newsletter“. Důležitost dalšího profesního rozvoje byla potvrzena reakcemi učitelů angličtiny z celého světa.

V období první vlny zájmu o profesní rozvoj učitelů angličtiny Underhill (1988 podle [3], s.10) definoval tuto oblast:

„Profesní rozvoj znamená zaujímat stejnou pozici v procesu učení jako naši studenti. To je jediný způsob, jak si uchovat smysl pro výzvy a dobrodružství týkající se kariéry a vyhnout se rutině. Když zabředneme do rutiny my, stane se rutinou i naše výuka, která ovlivňuje studenty. Rutinní učení je únavné, pomalé a postrádá inspiraci.“

Hlavní důvody, proč se pojem „další profesní rozvoj učitelů“ objevil, shrnul ve svém článku Rod Bolitho [4]:

- a. obrovská expanze výuky jazyků, jež přivedla k této profesi velké množství učitelů, a současně nedostatek profesní variability a možností kariérního růstu,
- b. prožitek krize středního věku po deseti nebo více letech v praxi,

- c. nízké platy a špatné podmínky v mnoha institucích, řada vyučujících zaměstnaných na částečný úvazek nebo určitou dobu, což může vést k nižší pracovní morálce, nízkému sebevědomí i frustraci,
- d. vysoké požadavky na formálně potvrzenou kvalifikaci, která je však málo zaměřená na praxi a nezaručuje trvalý pracovní poměr,
- e. vliv humanistické ideologie na výuku jazyků se zaměřením na studenta (learner-centered approach).

Bolitho [4] došel k závěru, že učitelé potřebují přesvědčit sami sebe i ostatní, že dělají hodnotnou práci a že dokážou sami určit směr svého dalšího rozvoje.

V odborných publikacích týkajících se vzdělávání pedagogů se také začaly objevovat zmínky o dalším vzdělávání učitelů. Nejprve bylo uvedeno jen několik možných postupů, jak navázat na ukončené formální vzdělání a obohatit pedagogickou praxi. Jim Scrivener [2], specialista na vzdělávání pedagogů, radí:

- číst o nových nápadech v časopisech a zkusit je v praxi,
- účastnit se seminářů a konferencí,
- založit zpravodaj pro učitele v regionu působení,
- seznamovat se se zcela novými přístupy,
- napsat článek do časopisu,
- napsat knihu jako součást kariérního rozvoje,
- poskytovat soukromé hodiny,
- specializovat se na konkrétní oblast (například počítače, byznys, hudba, zkoušky),
- stát se členem skupiny učitelů zabývajících se dalším vzděláváním nebo takovou skupinu založit,
- diskutovat o výuce s jinými učiteli,
- dohodnout se s kolegou na vzájemných násleších hodin,
- stát se vedoucím nebo ředitelem,
- založit vlastní školu.

V závěru publikace je rozvedena myšlenka o důležitosti jazykového vzdělání. Jazykem se totiž vyjadřuje naše bytí, náš názor na svět a vztah k ostatním lidem. Učitelé někdy zabřednou do jednotlivých detailů jazyka (například správné koncovky sloves nebo intonace při výslovnosti), ale měli by se hlavně zabývat celkem jako důvodem, proč lidé jazyk potřebují. Tím je komunikace. Neměli bychom se zaměřit jen na opravování chyb nebo procvičování časů, ale hlavně vnímat, jak lidé jazyk používají. Jazykové vzdělávání je příliš důležité, proto bychom se neměli ztrácet v malých problémech.

5 Situace ve 21. století

V současnosti se v doporučeních v literatuře přidávají další důležité aktivity, které vedou ke sdílení osobních zkušeností s ostatními pedagogy a zlepšování pedagogické praxe na základě výsledků akčního výzkumu. Začíná se také projevovat vliv informačních technologií.

V aktualizovaném vydání [5] byly doplněny následující činnosti:

- účastnit se konferencí s příspěvkem o tom, co děláme na hodinách,
- připravit seminář pro kolegy,
- napsat zprávu pro webovou stránku,
- zabývat se akčním výzkumem,

- stát se členem národní nebo mezinárodní asociace učitelů. Tyto organizace pořádají konference, semináře, kurzy, vydávají zpravodaje a jsou místem setkávání učitelů a zdrojem inspirací.

5.1 Zásadní vliv informačních technologií a celoživotní učení

Vzdělávání se vlivem technologií změnilo z hlediska místa, času a potenciálu. Je možné studovat kdykoli, kdekoli a mít přístup k jakýmkoli informacím [6], [7]. Mění se i organizace a formy výuky. Například sledování přednášky ve formě videa doma a práce, která byla dříve za domácí úkol, probíhá při kontaktní výuce společně s ostatními studenty formou spolupráce a za podpory vyučujícího [7], [8], [9]. Studenti nejsou jen konzumenty informací, ale stávají se jejich tvůrci. Aby měli studenti žádoucí prospěch z technologií, je na učiteli, aby potenciál správně využil. Učitel již není jediným zdrojem informací, ale stává se spíše průvodcem, zůstává stále odborníkem v daném předmětu, ale místo zaměření se na detailní informace se může více věnovat metodám výuky a přizpůsobovat výuku potřebám studentů. Studenti již nejsou zkoušeni jen z reprodukování informací, ale učí se dovednostem a používání znalostí. Stávají se tvůrci [9].

V současnosti lze sledovat zásadní posun k informačním technologiím jako klíčovému nástroji umožňujícímu profesní růst pedagogů. Nik Peachey [10] tvrdí, že vše potřebné pro další odborné vzdělávání učitelů lze nalézt na internetu. Také zdůrazňuje nutnost celoživotního učení: „Učitelé, obdobně jako žraloci, pokud se přestanou pohybovat kupředu, začnou umírat.“

Konkrétní možnosti poskytované informačními technologiemi v profesním rozvoji jsou:

- využívání sociálních sítí (Twitter, Facebook) k udržování kontaktu s odborníky,
- připojení se ke skupině na Facebooku,
- účast v online kurzu,
- účast na online konferenci,
- sledování webináře (semináře online),
- odebírání příspěvků z webů určených pro učitele,
- čtení blogů jiných odborníků,
- psaní svého vlastního profesního blogu.

Stále platí, že se podmínky vyučujících angličtiny v terciální sféře v České republice nezlepšují. Časová zátěž pedagogických činností se v posledních letech navýšila a nároky na samostudium v rámci celoživotního učení také rostou. Proto jsou užitečné praktické rady, jak postupovat při sebevzdělávání [10]:

- každý den si vyhradit čas na studium,
- naučit se vybírat si relevantní zdroje,
- žádný text se nemusí číst úplně celý,
- čas, kdy prokrastinujeme, může být využit ke čtení, studiu nebo psaní,
- svou činnost v rámci sebevzdělávání plánovat,
- organizovat si učení tak, aby bylo zajímavé a bavilo nás.

Konkrétní plán by mohl být sestaven následujícím způsobem:

- připojit se ke čtyřem až pěti skupinám na sociálních sítích,
- odebírat informace z asi deseti blogů (social bookmarking),
- přečíst si alespoň jeden příspěvek od jiného učitele každý den,
- vytvořit blog a přispívat do něj,
- sledovat webináře,

- naplánovat setkání, kde byste předali informace o tom, co jste se naučili,
- účastnit se MOOC (hromadného otevřeného online kurzu).

6 Diskuse – Charakteristiky celoživotního vzdělávání učitelů

Analýzou aktivit, jež mohou být součástí profesního růstu pedagogů, lze stanovit následující kategorie:

- a. seznamování se s novými poznatky (odborné časopisy, semináře, konference),
- b. aktivní sdílení informací s veřejností (psaní článků, založení zpravodaje a přispívání do něj, publikování knih),
- c. rozšíření praktických zkušeností do dalších oblastí (zcela nové přístupy uplatňovat v praxi, poskytovat soukromé hodiny, specializovat se na konkrétní oblast použití jazyka, stát se vedoucím pracoviště nebo ředitelem, založit vlastní školu),
- d. spolupráce s jinými vyučujícími (diskutovat o výuce, sdílet materiály na výuku, dohodnout se s kolegou o vzájemných následcích, stát se členem skupiny zabývající se dalším vzděláváním nebo takovou skupinu založit).

Porovnáním činností navrhovaných v 80. letech minulého století [2] a na počátku 21. století [5] lze sledovat rostoucí důraz na aktivní účast pedagogů v oblasti profesního rozvoje. Jeho nedílnou součástí je nově akční výzkum a publikování nejen prostřednictvím tradičních médií, ale i na internetu na webových stránkách. Jak již bylo výše zmíněno, vlivem informačních technologií se mění řada aspektů vzdělávání. Mění se organizace výuky, potenciál technologií lze správně využít, pokud se pedagogové dokáží ve stále se měnícím prostředí orientovat a nově vznikající možnosti aplikovat dle potřeb konkrétních studentů.

Základní kategorie jsou obohaceny díky informačním technologiím o další možnosti.

- a. nové poznatky lze získávat z blogů jiných pedagogů, odebíráním příspěvků z webů pro učitele, kontaktem s odborníky prostřednictvím sociálních sítí, sledováním webinářů, účastí na online konferencích,
- b. sdílet informace s veřejností je možné prostřednictvím profesního blogu,
- c. praktické zkušenosti lze získat prostřednictvím internetu například poskytováním soukromých lekcí ve formě videohovorů, účastí na videokonferencích přispíváním do nich,
- d. spolupracovat a diskutovat s ostatními vyučujícími umožňují sociální sítě a hromadné otevřené online kurzy.

Hromadné otevřené online kurzy (Massive Open Online Courses, MOOC) jsou nejen zdrojem aktuálních informací, ale i místem setkávání odborníků dané profese, studentů i široké laické veřejnosti. Nespornou výhodou z hlediska výuky jazyků je možnost setkávání lidí z různých kulturních prostředí, jež spojuje stejný profesní zájem. Konkrétně tedy výuka angličtiny a její specifika. Jejich potenciál není pro oblast celoživotního vzdělávání zatím zcela doceněn, proto je jim v následujícím textu věnovám patřičný prostor.

Vysvětlení pojmu MOOC [11]:

- **Massive – hromadný:** znamená neomezený počet účastníků kurzu z celého světa. V praxi se počty zapsaných lidí v jednom kurzu pohybují od několika set až do 250 000.
- **Open – otevřený:** většinou je přístup do kurzu a ke studijním materiálům bezplatný, i když některé služby mohou být placené. Zkoušení a doklad o úspěšném absolvování kurzu bývají zpoplatněny.

- **Online:** kurz probíhá výlučně online. Nejsou poskytovány žádné kontaktní hodiny. Studijní materiály jsou k dispozici v různých formátech včetně multimediálních opor, nahrávek přednášek a online úkolů.
- **Course:** kurzy vytvořené jako strukturované jednotky, které mají jasný studijní výstup a definovaný termín zahájení i ukončení.

Poprvé byl termín MOOC použit v roce 2008 pro kurz poskytovaný univerzitou Manitoba v Kanadě. Zúčastnilo se 27 platících studentů univerzity, ale do bezplatné online verze kurzu se zapsal překvapivě velký počet zájemců – 2200 [12]. V roce 2011 se do kurzu univerzity Stanford „Úvod do umělé inteligence“ přihlásilo již 160 000 studentů. V roce 2012 poskytovalo 33 prestižních univerzit více než 200 kurzů, kterých se účastnilo více než dva miliony studentů ze 196 zemí světa. Struktura a formát kurzů se průběžně upravují v souvislosti se získanými zkušenostmi s jejich praktickým užíváním. Základními pedagogickými nástroji jsou krátká videa doplněná testy, studium obohacené o hodnocení vlastního výkonu studenta a o hodnocení ostatními účastníky kurzu, průběžná evaluace naučeného a diskusní fóra jako adekvátní náhrada přímé interakce mezi vyučujícími a studenty.

Testy v kurzech vedou k upevňování znalostí prostřednictvím opakování, které vybavením informací uložené v krátkodobé paměti posilují dlouhodobou paměť. Pokaždé, když si poznatek vybavíme, je posílena schopnost jeho použití v budoucnosti. Výzkumy také dokazují, že opakování formou testů v MOOC zlepšuje schopnost dlouhodobého zapamatování více než poslech prezentace a následné použití poznatků ve standardních domácích zadáních [13]. K lepším studijním výsledkům přispívá interaktivita poskytující okamžitou zpětnou vazbu, možnost poskytování zpětné vazby od ostatních studentů a hodnocení vlastního výkonu. I když hodnocení ostatními účastníky kurzu není zcela přesné, panuje všeobecná shoda o jeho kladném vlivu na studenty, kteří se do něj zapojují. Ti se učí od ostatních různými přístupy k hodnocení, rozvíjí se schopnost hodnotit sebe sama, rozpoznat své silné a slabé stránky, učit se samostatně, rozvíjet své odborné schopnosti a kritické myšlení. Schopnosti autonomního učení a sebehodnocení jsou důležitými předpoklady nejen pro dosažení úspěchu při studiu online, ale jsou i základem celoživotního učení a profesního rozvoje.

Fóra online plní několik funkcí:

- a. poskytují přímou pomoc při problémech s porozuměním nějaké informací,
- b. nahrazují přímý kontakt s vyučujícími,
- c. poskytují prostor pro interakci a spolupráci mezi účastníky kurzu.

První platforma pro poskytování otevřených online kurzů nazvaná edX byla založena v roce 2012 Massachusettským ústavem technologií a Harvardskou univerzitou. Později vznikly další. Pro Evropu například platforma FutureLearn [12]. V současnosti tato platforma poskytuje 400 bezplatných kurzů zařazených do 13 oblastí zahrnujících například jazyky, pedagogiku, historii, literaturu, přírodu, technologie a byznys. Učitelé se mohou zapsat do 12 kurzů zaměřených na jejich profesi. Pro učitele angličtiny jsou přínosné kurzy „Teaching for Success: Lessons and Teaching“, „Becoming a Better Teacher“ a „Professional Practices for English Language Teaching“. Kurz „Professional Practices for English Language Teaching“, jehož tvůrcem je Britská Rada, bývá poskytován dvakrát ročně a účastní se jej tisíce učitelů působících po celém světě. I lektori, kteří zodpovídají dotazy účastníků kurzu a zapojují se do diskusí, tvoří globální tým zahrnující několik zemí. V roce 2016 byl zastoupen Libanon, Polsko, Španělsko, Hong Kong a Rumunsko. Účastníci kurzů mají možnost označit na interaktivní mapě místo, odkud do kurzů vstupují. Bývají označeny země všech kontinentů s

výjimkou několika zemí Afriky, kde internetové připojení zřejmě není dostupné. Počty účastníků se v letech 2015 a 2016 pohybovaly kolem pěti tisíc [14].

7 Možnosti profesního rozvoje učitelů angličtiny v MOOC

Potenciál MOOC není v současnosti českými pedagogy působícími na univerzitách dostatečně využíván. Po ukončení programů celoživotního učení Grundtvig a Comenius Národní agentury pro evropské vzdělávací programy je velmi obtížné pro učitele cizích jazyků nefilologických studijních oborů získat grant na financování kurzu v zahraničí, jenž by dále rozvíjel jejich profesní dovednosti. MOOC by mohly být alespoň částečnou náhradou těchto kurzů. Nejedná se však o zcela adekvátní náhradu, protože několikátýdenní pobyt v zemi, kde se hovoří cílovým jazykem, a přímý kontakt s danou kulturou nelze prostřednictvím internetu suplovat.

Dle jednotlivých kategorií, jež tvoří profesní rozvoj pedagogů, MOOC na platformě FutureLearn poskytují:

- a. **seznamování se s novými poznatky** – využitím multimediálních opor, zejména videí, jsou prezentovány příklady dobré pedagogické praxe. Videá bývají doplněna otázkami, které jsou základem následné diskuse ve fórech kurzu.
- b. **aktivní sdílení informací s veřejností** – v diskusních fórech jsou řešeny praktické problémy z pedagogické praxe. Řešení situací jsou nalézána pod vedením lektorů kurzů společně s ostatními učiteli.
- c. **rozšíření praktických zkušeností do dalších oblastí** – touto oblastí je převážně elearning. Vyučující jako účastníci online kurzu přebírají roli studentů, seznamují se s aktuálními možnostmi elearningu v kurzu navrženém špičkovými odborníky na výuku angličtiny jako cizího jazyka. Řada aplikací je prakticky vyzkoušena v průběhu absolvování kurzů, proto je vyučující mohou následně snadno zařadit do výuky.
- d. **spolupráce s jinými vyučujícími** – podstatnou část kurzů tvoří diskusní fóra, ve kterých vyučující sdílejí názory, rady, užitečné internetové adresy, praktické zkušenosti s řešením situací, které při výuce vyvstávají. V rámci kurzu je také možnost stát se členem skupiny na Facebooku.

Specificky pro vyučující angličtiny je velmi cenná možnost sdílení zkušeností z výuky kurzů organizovaných v zemích doslova po celém světě a možnost předávat si poznatky o práci s různými národnostmi. Nezanedbatelným přínosem je také setkávání se s podobně motivovanými učiteli, kteří cílevědomě pracují na svém profesním rozvoji.

Závěr

Nároky na profesní rozvoj učitelů angličtiny procházejí změnami v souladu s požadavky společnosti a díky vlivu informačních technologií. Přesto lze určit základní kategorie činností, jež jsou součástí celoživotního učení pedagogů. Informační technologie nabízejí prostřednictvím internetu nové formy učení, časovou a místní flexibilitu. Poměrně novým prostředím online vzdělávání jsou MOOC. Pro vyučující anglického jazyka poskytují možnost dalšího vzdělávání pod vedením špičkových odborníků, ve spolupráci s pedagogy z celého světa bez nutnosti vynakládat finanční prostředky. MOOC mohou být téměř adekvátní náhradou tradičních metodických kurzů. Navíc jsou místem setkávání značného množství (několika tisíc) obdobně motivovaných odborníků z celého světa, jež by jinak bylo možné jen na mezinárodních konferencích.

Literatura

- [1] POKORNY, H.; WARREN, D.: *Enhancing teaching practice in higher education*. London: SAGE Publications Ltd, 2016. ISBN 1446202852.
- [2] SCRIVENER, J.: *Learning teaching: a guidebook for English language teachers*. Oxford: Macmillan Heinemann, 1988. ISBN 0-435-24089-7.
- [3] HEAD, K.; TAYLOR, P.: *Readings in teacher development*. [1a. pr.]. Oxford: Heinemann English Language Teaching, 1997. ISBN 9780435240554.
- [4] BOLITHO, R.: Teacher development: A personal perspective. *Teacher Development, Newsletter of the IATEFL Teacher Development Special Interest Group*. 1, 1986.
- [5] SCRIVENER, J.: *Learning teaching: a guidebook for English language teachers*. 2nd edition. Oxford: Macmillan, 2005. Macmillan books for teachers. ISBN 1-4050-1399-0.
- [6] KOPECKÝ, K.: E-learning (nejen) pro pedagogy. In: *Vzdělávání a informace*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2006. 125 s. ISBN 80-85783-50-9.
- [7] ZOUNEK, J.; SUDICKÝ, P.: *E-learning: učení (se) s online technologiemi*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-903-6.
- [8] ZLÁMAL, J.: *Didaktika profesního vzdělávání v širším pedagogickém kontextu*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-79-2.
- [9] HARRIS, M.: How Has Technology Changed Education? In: *JoomlaLMS Learning Management System*. [online]. Minsk, 2017 [cit. 2017-09-16]. Dostupné z WWW: <https://www.joomlams.com/blog/expert-interview/how-has-technology-changed-the-way-we-learn-matt-harris.html?platform=hootsuite>
- [10] PEACHEY, N.: Tools and Practices for Autonomous Online Teacher Development. In: *SlideShare*. [online]. [cit. 2017-09-18]. Dostupné z WWW: <https://www.slideshare.net/NikPeachey/tools-practices-for-autonomous-teacher-development>
- [11] NEIL, M.; LAMBE, J.: Studying a MOOC. In: *ISSUU*. [online]. Palgrave Macmillan, 2014 [cit. 2017-09-16]. Dostupné z WWW: https://issuu.com/palgravemacmillan/docs/studying_a_mooc_by_neil_morris_and
- [12] BATES, T.: *Teaching in a Digital Age*. 2015. Tony Bates Associates. ISBN 978-0-9952692-1-7.
- [13] AGARWAL, P. K.; BAIN, P. M.; CHAMBERLAIN, R. W.: The value of applied research: Retrieval practice improves classroom learning and recommendations from a teacher, a principal, and a scientist. *Educational Psychology Review*. 2012, Vol. 24, Issue 3, pp. 437–448. DOI: [10.1007/s10648-012-9210-2](https://doi.org/10.1007/s10648-012-9210-2)
- [14] *FutureLearn: Free Online Courses* [online]. [cit. 2017-09-19]. Dostupné z WWW: <https://www.futurelearn.com/>

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS OF ENGLISH IN THE 21ST CENTURY

Lifelong learning is an essential part of the professional life of teachers and, in response to social changes, the content, forms, possibilities and importance of continuing professional development are changing. The article deals with the professional development of teachers, especially English teachers working at universities without a specialization in philology. The study analyses the possibilities and forms of lifelong learning engaged in by teachers from the 1980s to the present, focusing on the impact of information technology on changes in this area. The result of the analysis is the definition of the basic categories into which the lifelong learning activities can be included. Furthermore, major changes in activities within the described period are described highlighting the possibilities created by information technology.

PROFESSIONELLE ENTWICKLUNG DER ENGLISCHLEHRER IM 21. JAHRHUNDERT

Das lebenslange Lernen ist ein unerlässlicher Bestandteil des professionellen Lebens der Pädagogen und in Anknüpfung an die gesellschaftlichen Änderungen ändern sich auch Inhalt, Formen, Möglichkeiten und die Wichtigkeit der fortlaufenden Fortbildung der Lehrer. Dieser Artikel befasst sich mit der professionellen Entfaltung der Pädagogen, namentlich der Englischlehrer, welche an Universitäten mit nicht philologischer Ausrichtung wirken. Diese Studie analysiert die Möglichkeiten und Formen des lebenslangen Lernens der Pädagogen in der Zeit seit den Achtzigerjahren des 20. Jahrhunderts bis hin zur Gegenwart unter besonderer Berücksichtigung des Einflusses der Informationstechnologie auf diesem Gebiet. Das Ergebnis der Analyse besteht in der Definition der Grundkategorien, in welche sich die Aktivitäten des lebenslangen Lernens einordnen lassen. Des Weiteren werden die grundsätzlichen Veränderungen der Aktivitäten im gegebenen Zeitraum und die Möglichkeiten beschrieben, welche die Informationstechnologie mit sich bringen.

ZAWODOWY ROZWÓJ NAUCZYCIELI JĘZYKA ANGIELSKIEGO W XXI WIEKU

Kształcenie ustawiczne stanowi niezbędny element życia zawodowego nauczycieli a w nawiązaniu do zmian społecznych zmienia się także zakres, formy, możliwości i rola ciągłego kształcenia nauczycieli. Artykuł poświęcony jest zawodowemu rozwojowi nauczycieli, w szczególności nauczycieli języka angielskiego pracujących na uczelniach o profilu niefilologicznym. W ramach prowadzonych badań analizowano możliwości i formy kształcenia ustawicznego nauczycieli w okresie od lat 80. XX wieku do czasów współczesnych przy uwzględnieniu wpływu technologii informacyjnych na zmiany w tym zakresie. W efekcie przeprowadzonej analizy zdefiniowano podstawowe kategorie, do których można zaliczyć działania w zakresie kształcenia ustawicznego. Ponadto opisano zasadnicze zmiany, jakie nastąpiły w danym okresie oraz możliwości, jakie dają technologie informacyjne.